

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.3.26-32>

## **Bezpečnosť školského prostredia – zahraničné skúsenosti**

### **Security of the School Environment – Foreign Experience**

Tomáš Jablonský

#### **Abstract**

The safety of the school environment is a key factor in ensuring quality education and the protection of both pupils and all school staff. This paper focuses on the analysis of foreign experiences in the field of improving security in schools, with the aim of identifying good practices and their subsequent possible application. The aim of the paper is to provide an overview of effective measures that can serve as inspiration for the development of safety policies in Slovak schools, with an emphasis on adapting best practices to local conditions and needs.

**Keywords:** School environment. Security. Comparison. Experience. Programmes.

Inštitucionálna edukácia nie je len miestom vzdelávania, ale aj miestom, kde sa budujú sociálne vzťahy a formuje osobnosť každého jednotlivca. Nebezpečné školské prostredie významne ovplyvňuje školskú dochádzku žiakov, ich angažovanosť, motiváciu a ďalšie relevantné premenné, ktoré majú vplyv na pozitívne efekty vo vzdelávaní. Preto je kľúčové, aby sme zabezpečili prostredie, ktoré podporuje bezpečnosť a pohodu všetkých jej členov.

Komparácia bezpečnosti školského prostredia vo svete môže byť pomerne zložitá, pretože bezpečnostné podmienky sa veľmi líšia medzi jednotlivými krajinami a regiónmi. Každá krajina má svoje vlastné výzvy a kontext, ktoré ovplyvňujú spôsob, akým sa zaoberá bezpečnosťou vo svojich školách.

Existuje však súbor faktorov, ktoré sú relevantné pri porovnávaní bezpečnosti škôl vo svete (Langman, 2009; Poland, 2017; Modzeleski – Reddy Randazzo, 2018; Perry – Fennelly, 2014):

- *Bezpečnostné opatrenia, školské politiky a legislatíva:* Vo viacerých krajinách existujú špecifické zákony a predpisy, ktoré stanovujú požiadavky na bezpečnosť školských zariadení. Tieto zákony často zahŕňajú normy pre fyzickú bezpečnosť budov, pravidlá pre krízové riadenie a protokoly pre nahlásovanie incidentov. Svetové organizácie ako UNESCO a UNICEF poskytujú rámce a odporúčania pre bezpečnosť školských prostredí na globálnej úrovni, ktoré môžu byť prispôbené

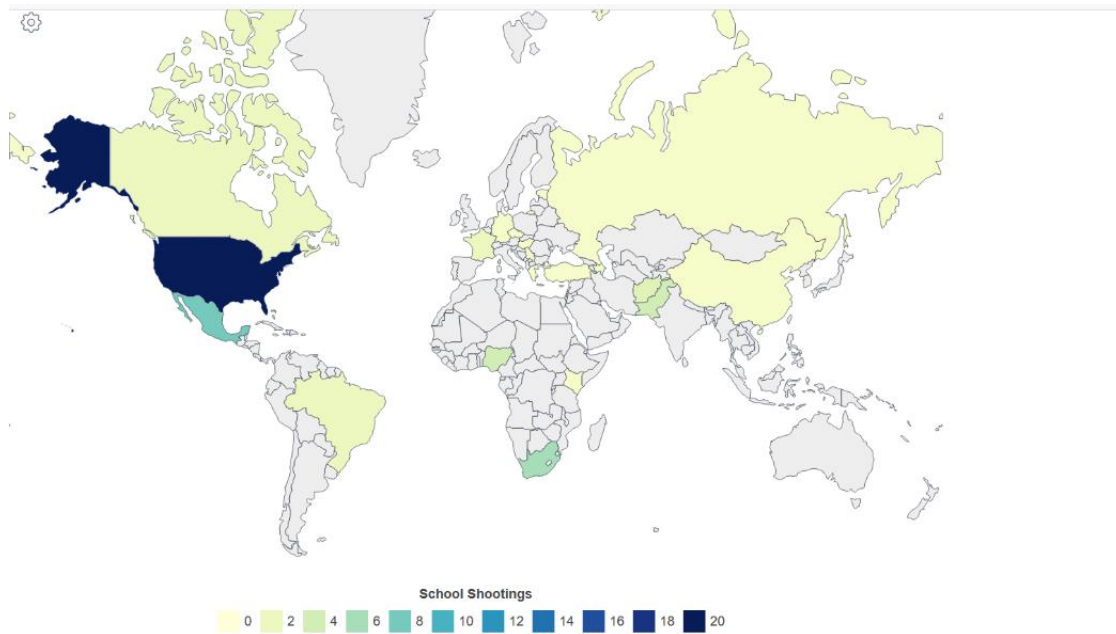
miestnym podmienkam. Medzi uvedené môžeme zaradiť aj špecifické predpisy ako napr. bezpečnostné audity na školách, ktoré hodnotia stav bezpečnostných opatrení a identifikujú oblasti na zlepšenie, taktiež bezpečnostné protokoly na okamžité nahlasovanie akýchkoľvek hrozieb alebo incidentov, pravidelné cvičenia na krízové situácie a prísnejšie kontroly prístupu do školských budov a pod.

- *Výskyt násilia a kriminality*: ide o vážny problémom, ktorý ovplyvňuje fyzickú aj psychickú pohodu žiakov a zamestnancov. Tento problém zahŕňa rôzne formy násilia, vrátane fyzických útokov, šikanovania, kyberšikanovania, vandalizmu atď.
- *Sociálne a ekonomické podmienky*: Bezpečnosť školského prostredia môže byť ovplyvnená aj sociálnymi a ekonomickými podmienkami v danej krajine. Krajiny s vyššou mierou chudoby, nezamestnanosti alebo sociálnymi konfliktmi sa môžu stretávať s väčšími výzvami v zabezpečení bezpečnosti vo svojich školách.
- *Kultúrne a výchovné faktory*: Každá kultúra má svoje vlastné normy a hodnoty, ktoré môžu ovplyvniť bezpečnostné štandardy vo školách. Krajiny s dôrazom na disciplínu a rešpekt voči autoritám môžu mať iné prístupy k zabezpečeniu bezpečnosti vo svojich školách ako krajiny s dôrazom na individualizmus a demokratické princípy.

V závislosti od týchto faktorov sa bezpečnosť školského prostredia vo svete môže líšiť. Niektoré krajiny majú veľmi vysoké bezpečnostné štandardy a veľmi nízku mieru násilia vo školách, zatiaľ čo iné krajiny môžu čeliť väčším bezpečnostným výzvam. Celkovo je však cieľom všetkých krajín zabezpečiť bezpečné a podporujúce prostredie pre vzdelávanie žiakov.

Niekoľko vybraných štatistík:

Obrázok č. 1: Školské strelby podľa krajín 2024



Zdroj: [worldpopulationreview.com](http://worldpopulationreview.com)

18 krajín s najväčším počtom prestreliet na školách (celkový počet incidentov 2009 – 2018):

- Spojené štáty americké – 288;
- Mexiko – 8;
- Južná Afrika – 6;
- Nigéria a Pakistan – 4;
- Afganistan – 3;
- Brazília, Kanada, Francúzsko – 2;
- Azerbajdžan, Čína, Estónsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Keňa, Rusko a Turecko – 1.

Od roku 1999 zažilo viac ako 338 000 študentov v USA násilie so zbraňou v škole.

Spúšťačmi môžu byť rôzne príčiny. Jednotlivci, ktorí páchajú strelbu v škole, sú často ovplyvnení oslabujúcimi faktormi, ktoré môžu zahŕňať rôzne formy rodinnej dysfunkcie, psychické problémy a pod. Bežné zdroje motivácie pre strelcov môžu zahŕňať depresiu, samovražedné myšlienky, pocit prenasledovania, odplatu za šikanovanie alebo romantické odmietnutie alebo túžbu po

pozornosti alebo uznání. Na druhej strane, potenciálne spúšťače ako rôzne zdroje zábavy (filmy, videohry a komiksy atď.), sú často prezentované ako faktory, ktoré významne ovplyvňujú patologické správanie – ide o konštatovania, ktoré sú zriedka podložené dôveryhodnou, recenzovanou vedou.

Čoraz viac výskumov poukazuje na to, že bezpečné a zdravé vzdelávacie prostredie je pre žiakov nevyhnutné na dosiahnutie maximálnych študijných výsledkov. V celosvetovom meradle existuje veľké množstvo expertov, ktorí sa venujú predmetnej problematike, ako na úrovni teoretickej, empirickej a prakticko-činnostnej a prispievajú k diskusii a výskumu v tejto oblasti - *Peter F. Langman* (psychológ, zaoberá sa motiváciami hromadných strelieb v školskom prostredí, je výskumníkom Národného centra pre hodnotenie hrozieb tajnej služby USA. V roku 2020 sa stal riaditeľom výskumu a školenia bezpečnosti na školách v spoločnosti); *Kenneth S. Trump* (zakladateľ a prezident spoločnosti National School Safety and Security Services, Inc. so sídlom v Clevelande. Je považovaný za popredného experta na bezpečnosť školského prostredia); *Ronald D. Stephens* (riaditeľ Národnej asociácie pre bezpečnosť školského prostredia, aktívne sa angažuje v prevencii násillia a ochrane žiakov); *Dewey G. Cornell* (forezný klinický psychológ, riaditeľ projektu Virginia Youth Violence Project, zakladateľ Programu pre bezpečnú a podporujúcu školu, je autorom Comprehensive School Threat Assessment Guidelines - model hodnotenia školských hrozieb založený na dôkazoch, ktorý sa používa v školách v USA a Kanade); *Marisa Reddy* (špecializuje sa na problematiku bezpečnosti škôl a riešenie násillia v školskom prostredí); *Scott Poland* (klinický psychológ so špecializáciou na krízové intervencie a bezpečnosť škôl. Ide o medzinárodne uznávaného odborníka na školskú bezpečnosť, samovraždy mládeže, sebapoškodzovanie, šikanovanie, prevenciu/intervenciu školských kríz, hodnotenie hrozieb a rodičovstvo v náročných časoch); *Sue Limber* (profesorka psychológie na Clemson University a vedúca výskumu v Institute on Family and Neighborhood Life, výskumne sa zameriava na oblasť šikanovania a agresie v školskom prostredí a jej práca poskytuje dôležité informácie o účinných stratégiách prevencie a intervencie).

Uvedení autori prispeli k rozvoju poznatkov a stratégií v oblasti bezpečnosti školského prostredia a ich práca je cenným zdrojom informácií pre školy, pedagógov, rodičov a výskumníkov.

Na základe ich prác, výskumných zistení a ďalší aplikačných postupov, môžeme sumarizovať relevantné kritériá smerujúce k vytvoreniu bezpečného školského prostredia:

- *Identifikácia potenciálnych hrozieb a rizík* - môžu zahŕňať vonkajšie hrozby ako prístup neoprávnených osôb do školských budov, ale aj vnútorné hrozby ako šikanovanie, násillie alebo zneužívanie.
- *Implementácia bezpečnostných opatrení* - na základe identifikovaných hrozieb následná implementácia ako napr. fyzické bezpečnostné opatrenia, ako sú bezpečnostné kamery, alarmy, a uzamykateľné dvere; vzdelávacie programy pre žiakov a zamestnancov o bezpečnostných

postupoch a prevencii; zriadenie systému na nahlásenie prípadov šikanovania, násilia alebo iných bezpečnostných incidentov; spolupráca s miestnymi orgánmi a bezpečnostnými službami na pravidelných cvičeniach a simuláciách situácií ohrozujúcich bezpečnosť.

- *Podpora zdravého prostredia* – relevantné je taktiež emocionálne a sociálne zdravie žiakov, ktoré môže zahŕňať poskytovanie psychologického poradenstva a podpory, vytváranie inkluzívneho prostredia, podpora programov proti šikanovaniu a násiliu, ktoré zvyšujú povedomie o týchto problémoch a poskytujú nástroje na ich riešenie.
- *Komunikácia a kooperácia* - komunikácia je kľúčová pre úspešné zabezpečenie školského prostredia. Je dôležité, aby škola pravidelne komunikovala so žiakmi, rodičmi a zamestnancami o bezpečnostných opatreniach a postupoch v prípade krízovej situácie.
- *Neustále zdokonaľovanie* - bezpečnostné opatrenia a postupy by mali byť pravidelne preskúmané, korigované a aktualizované na základe nových poznatkov a skúseností.

Existuje mnoho programov a iniciatív, ktoré sa zameriavajú na tvorbu bezpečného školského prostredia (Lanfman, 2015; Perry – Fennely, 2014; Stephens, 1995):

- *Školské bezpečnostné programy*: obsahujú pravidlá a postupy pre zvládanie rôznych situácií, ako sú napríklad krízové situácie, násilie, vandalizmus a pod.
- *Antibullyingové programy*: Programy zamerané na prevenciu a zvládanie šikanovania môžu pomôcť vytvoriť prostredie, kde sa študenti cítia bezpečne a rešpektovaní.
- *Programy na podporu duševného zdravia*: Poskytovanie podpory a zdrojov na podporu duševného zdravia študentov môže prispieť k vytvoreniu pozitívneho a bezpečného prostredia.
- *Bezpečnostné cvičenia a simulácie*: Školy môžu uskutočňovať cvičenia na prípravu na rôzne bezpečnostné hrozby, ako sú napríklad požiare, prírodné katastrofy alebo aktívne streľby.
- *Programy na podporu inklúzie*: Programy zamerané na inklúziu a diverzitu môžu pomôcť vytvoriť prostredie, kde sa každý žiak cíti akceptovaný a podporovaný.
- *Spolupráca so žiackou radou a rodičmi*: Zahnutie žiackej rady a rodičov do procesu tvorby bezpečného školského prostredia môže prispieť k väčšej angažovanosti a podpore zo strany celej komunity.

Uvedené programy môžu byť prispôbené potrebám a špecifikám každej školy a ich účinnosť môže byť posudzovaná na základe konkrétnych výsledkov a spätných väzieb od žiakov, učiteľov a rodičov.

Implementácia komplexných stratégií, ktoré zahŕňajú fyzickú bezpečnosť, prevenciu násilia a krízový manažment, spolu s dodržiavaním príslušných

zákonov a predpisov, prispieva k vytvoreniu bezpečného a podporujúceho prostredia pre všetkých žiakov a zamestnancov škôl (Emmerová, 2020, 2022). Príklady zo zahraničia ukazujú, že integrovaný prístup, ktorý zahŕňa spoluprácu všetkých zainteresovaných strán, je najúčinnejší pri dosahovaní tohto cieľa. Bezpečnosť školského prostredia je teda komplexným problémom, ktorý vyžaduje komplexné riešenia a úzku spoluprácu medzi školami, komunitami, samosprávami a ďalšími zainteresovanými stranami.

## Bibliografia

- Devasia, A. (2024). School Security Measures & Guide For Students & Staff. [cit. 2024-05-20]. <https://getsafeandsound.com/blog/school-security-measures/>
- Emmerová, I. – Jablonský, T. – Blažić, M. (2023). Aggressive behaviour of pupils towards teachers. In: *Didactica Slovenica*. Novo mesto (Slovensko) : Pedagoška obzorja. ISSN 0353-1392. Roč. 38, č. 1 (2023), s. 63-75. <https://doi.org/10.55707/ds-po.v38i1.5>
- Emmerová, I. (2020). Extrémizmus a radikalizácia - aktuálne výzvy školskej prevencie. In: *Mládež a spoločnosť*. Bratislava (Slovensko) : Centrum vedecko-technických informácií SR. ISSN 1335-1109. Roč. 26, č. 1 (2020), s. 3-11.
- Emmerová, I. (2022). Agresívne správanie žiakov - stále aktuálny problém a naliehavá výzva pre prevenciu v škole. In: *Mládež a spoločnosť*. Bratislava (Slovensko) : Centrum vedecko-technických informácií SR. ISSN 1335-1109. Roč. 28, č. 1 (2022), s. 5-12.
- Emmerová, I. (2022). Prevention of aggressive behaviour of pupils as the basis for creating a safe school environment. In: *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Hradec Králové (Česko) : Akademické sdružení Magnanimitas. ISSN 1804-7890. ISSN (online) 2464-6733. Roč. 12, č. 2 (2022), s. 35-38. <https://doi.org/10.33543/12023538>
- Langman, P. (2009). *Why Kids Kill: Inside the Minds of School Shooters*. Palgrave Macmillan, New York 2009. ISBN 9780230608023.
- Langman, P. (2015). *School Shooters: Understanding High School, College, and Adult Perpetrators*. Rowman & Littlefield Lanham, 2015. ISBN 9781442233560. <https://doi.org/10.5771/9781442233577>
- Modzeleski, W. – Randazzo, M. R. (2018). School Threat Assessment in the USA: Lessons Learned from 15 Years of Teaching and Using the Federal Model to Prevent School Shootings. In: *Contemporary School Psychology*. Springer, California Association of School Psychologists. Roč. 22, č. 2 (2018), s. 109-115. <https://doi.org/10.1007/s40688-018-0188-8>
- Perry, M. – Fennely, L. (2014). *The Handbook for School Safety and Security*. Elsevier - Health Sciences Division. ISBN 978-0-12-800568-2.

- Poland, S. – Conte, C. B. (2017). School violence. In: V. Van Hasselt - M. Bourke (Eds.), *Handbook of Behavioral Criminology*. New York: Springer, 2017. [https://doi.org/10.1007/978-3-319-61625-4\\_32](https://doi.org/10.1007/978-3-319-61625-4_32)
- Stephens, R. D. (1995). *Safe Schools: A Handbook for Violence Prevention*. National Educational Service, 1995, 157 s. ISBN 1879639327.

*Príspevok je výsledkom riešenia vedecko-výskumnej úlohy KEGA 012KU-4/2022 „Bezpečnosť školského prostredia – nová výzva pre rozvoj vybraných kompetencií učiteľov základných a stredných škôl“.*

**Prof. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD.**  
Katedra pedagogiky a psychológie  
Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta  
Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok  
[tomas.jablonsky@ku.sk](mailto:tomas.jablonsky@ku.sk)